

YAZAR ADI-SOYADI: Sibel AKICI

BAŞLIK : Cumhuriyet Devri Edebiyat Terimleri Sözlüklerinin Toplu

İndeksi Üzerine Bir Araştırma.

ÖZET

Edebiyat araştırmalarında ve incelemelerinde kullanılan terimler ile temel kavramların tespiti ve bu kavramlara verilen adlandırmaların tespiti tez konusu olarak belirlenmiştir.

Cumhuriyet döneminde özellikle Yeni Türk Edebiyatı öğretimine katkı sağlayan ve dolayısıyla bu öğretimi belirleyen başlıca terim sözlüklerini inceleyerek yeni Türk Edebiyatı öğretimine esas teşkil etmiş terimleri ve bu terimlerin tanımlarını tespit etmeye çalışmak tezimizin amacı olarak belirlenmiştir.

Yeni Türk Edebiyatı öğretimine katkı sağlayan sözlüklerin belli başlı olanları arasında yer alan altı terim sözlüğünün yanı sıra özel terim sözlüklerinin zorunlu olarak yaratabileceği boşlukları doldurmak amacıyla iki genel dil sözlüğü esas alınmıştır. Ayrıca Cumhuriyet dönemi öncesi edebiyatımızda kullanılan terimlerin tespiti için Şemsettin Sami'nin Kamûs-ı Fransevi'si incelenmiştir. Sözlüklerin yanı sıra edebiyat tarihlerine ve ders kitaplarına giren edebiyat terimlerinin tespiti için Nihat Sami Banarlı'nın eserleri ele alınmıştır. Çalışmada belirtilen terimler içerisinde edebi sanatlara yer verilmemiştir. İncelenen eserlerin başına kısaltmaları konulmuştur. Böylece çalışmada incelenen eserlerde bir bütünlük elde edilmiştir. Tezde kullanılan malzeme iki grupta toplanmıştır:

A) Eğitim amaçlı edebiyat sözlükleri. B) Edebiyat kaynaklarından derlenen kavram nitelikli terimlerin yer aldığı eserler.

Çalışmada sözlük bilgisi yöntemlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca kavram incelemelerinde terminoloji bilimi göz önünde bulundurulmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Edebiyat Terim ve Kavramları, Terim Sözlükleri, Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı.

WRITER NAME – SURNAME : Sibel AKICI

TITLE : A Research About The Collective Index of Literary Terms Dictionaries in The Republic Era.

ABSTRACT

The terms which are used in literature researches and the setting of the basic concepts and of naming these concepts are designated as the thesis subject.

Studying the basic term dictionaries which assist in especially The New Turkish Literature in The Republic Era ,the terms used in The New Turkish Literature and trying to set definition of these terms are designated as the goal of our thesis.

Six term dictionaries among the basic dictionaries which assist in The New Turkish Literature and in order to fill in the gaps which are created compulsively by the terms dictionaries,two general language dictionaries are taken as a matter.Also,in order to set the terms which are used in our literature before The Republic Era ,Kamus-ı Fransevi of Şemsettin Sami is examined.In addition to dictionaries ,The Works of Nihat Sami Banarlı are used in order to set the literature terms which may be seen in literature histories and lesson books.Literary arts in these terms are not given a place in this work.The abbreviations of the examined works are stated at the beginning.Thus, A Wholeness is provided in the examined works.The materials which are used in this thesis are gathered into two groups: A)Literature dictionaries as a goal of education.B)The works which includes the concept quality terms, collected from the literary sources.

In this work ,it is made good use of dictionary knowledge methods.Also, the science of terminology is taken into consideration in concepts studies..

KEYWORDS

Literature Terms and Concepts, Term Dictionaries, The Republic Era Literature

ÖN SÖZ

Edebiyat tarihi, edebiyat teorisi ve eleştirisi edebiyat biliminin başlıca faaliyet alanlarını oluşturmaktadır. Birbiriyle çok yakından ilişkili olan bu alanların işleyişi temelde doğru ve net bir biçimde tanımlanmış ve üzerinde uzlaşmaya varılmış terimlerle mümkün olmaktadır. Bir konuda görüş bildirmek ve yeni sonuçlar elde etmek için bu vazgeçilmez bir koşuldur. Bu sebeple terimler ve onların belli bir sistem içerisinde sunumuna hizmet eden sözlükler ve ilgili bilim dalları edebiyat incelemelerinde çok büyük bir önem taşımaktadır.

Terim konusu sadece bizi değil tüm dünyayı meşgul eden bir problemdir. Ancak Batı dünyası bu konuda çok önemli mesafeler almışken maalesef henüz ülkemizde bu konuyla ilgili araştırmalar emekleme safhasındadır. Ülkemizde terim birliğinin sağlanamamasından kaynaklanan ciddi problemler vardır.

Belagat kitaplarında yer alan terimlerin bir bütün olarak tespiti, tanımlarının netleştirilmesi ve ait oldukları sistem içinde ifade edilmeleri bu yolda gerçekleştirilmesi gereken ilk çalışmadır. Bu temel çalışmanın ardından Batıyla temasla birlikte alınan terimler ve bunların bağlı olduğu sistemlerin tespiti ve tüm bunların günümüzdeki modern teori ve terminolojiyle uzlaştırılması konusu ise problemin çözümünün diğer safhalarını oluşturmaktadır. Nasıl ki alfabeyi öğrenmeden okuyup yazmak mümkün değilse terminoloji problemini çözmeden herhangi bir alanda söz söylemek de mümkün değildir.

Tezimiz ilgili olduğumuz sahaya bağlı olarak Cumhuriyet döneminde hazırlanmış sözlükleri içermektedir. Bu sözlüklerden Yeni Türk edebiyatı sahasıyla ilgili olan terimler seçilmiş ve bunlar kronolojik olarak aktarılmıştır. Terimlerin seçildiği eserler şunlardır: Şemsettin Sami'nin Kamûs-ı Fransevi, Tahir Olgun'un Edebiyat Lügati, TDK'nın Edebiyat ve Sanat Terimleri Sözlüğü, Mustafa Nihat Özön'ün Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü, L. Sami Akalın'ın Edebiyat Terimleri Sözlüğü, Hayat Büyük Türk Sözlüğü, TDK'nın Yazın Terimleri Sözlüğü, Nihat Sami Banarlı'nın Resimli Türk Edebiyatı Tarihi ve Metinlerle Türk ve Batı Edebiyatı Lise Ders Kitapları ile Milliyet'in Edebiyat Ansiklopedisi'dir. Baskı sayıları ve kullanılma oranları gibi özellikleri göz önünde bulundurularak edebiyat öğretimine katkı sağlayan sözlükler seçilmiştir. Çalışmamızda edebiyat tarihi, ders kitabı ve ansiklopedi gibi daha genel kaynaklara da yer verilmiştir. Her okuyucu kesimine hitap etmesi ve öğretici bir amaç taşımaları sebebiyle yukarıda adı geçen eserler seçilmiştir. Edebi sanatlar, bir hayli yekün tutması sebebiyle araştırmamızın sınırları dışında tutulmuştur.

Tez, önsöz ve ele alınan eserler hakkında bilgilerin verildiği girişin ardından terimlerin kronolojik bir sırayla sunulduğu ana metinden oluşmaktadır. Terim ve kavramların

hangi sözlükten alındığı, yanında yer alan kısaltmayla belirtilmiştir. Kısaltmaların ise hemen tezin başında bir listesi yer almaktadır. Bu sıralamadan yola çıkarak hangi terimlerin sözlüklerde yer aldığı ve anlam açısından herhangi bir değişim geçirip geçirmediğini takip etmek mümkündür. Sözlüklerin kendilerinde metod açısından ne gibi aşamaların kaydedildiği, kullanılan dil ve terimlerin seçiminde ne gibi önceliklerin dikkate alındığı ise dolaylı olarak edinilebilecek bilgilerdir. Zamanın kısalığı ve tezin hacmi bizi daha değişik konular üzerinde durmaktan alıkoymuştur. Bu haliyle tez ilgili alandaki terimlerin tespiti ve sunumu işlevini görmektedir. Bu verilerden yola çıkılarak daha farklı değerlendirmelerin yapılması diğer tezlerin konusunu oluşturacaktır. Tezin sonunda bir kaynakça ve sonuç kısmı yer almaktadır.

Bu araştırmada Cumhuriyet Dönemi Yeni Türk Edebiyatı öğretimine katkı sağlayan terim sözlüklerinin başlıcalarını bir bütün haline getirmeye çalışarak edebiyatla ilgilenen kişilere yardımcı olabilecek bir kaynak sunmayı amaçladık. Bu çalışmanın yapılmasında, konunun seçilmesinden bitirilmesine kadar bana rehberlik eden hocam sayın Yrd. Doç. Safiye Akdeniz' e teşekkürlerimi sunarım.

Sibel AKICI

Aydın 2007

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	i
ÖN SÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	10
SONUÇ VE ÖNERİLER	379
KAYNAKÇA	381
DİZİN	383
ÖZ GEÇMİŞ	403

KISALTMALAR

EA: Edebiyat Ansiklopedisi

EL: Edebiyat Lügati

E.Ten. : Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü

ETS: Edebiyat Terimleri Sözlüğü

HBTS: Hayat Büyük Türk Sözlüğü

KF(Osm.-Fr.): Kamus-ı Fransevi, Osmanlıca- Fransızca

KF(Fr.-Osm.) : Kamus-ı Fransevi, Fransızca-Osmanlıca

MTBE: Metinlerle Türk ve Batı Edebiyatı

TDK: Türk Dil Kurumu

TET: Türk Edebiyatı Tarihi

TM-EL: Tahir-ül Mevlevi, Edebiyat Lügati

YTS: Yazın Terimleri Sözlüğü